

Георги Карасимеонов (Ред.)

БАРОМЕТЪР

Политическите партии в България

Година 16, брой 3, Юли-септември 2016

- Политическата ситуация в страната ще продължи да се определя от предстоящите президентски избори. Страната навлиза в предизборна кампания. По всичко личи, че основните теми в предстоящата кампания ще бъдат бежанската вълна, предизвикателствата пред страната с оглед международната среда за сигурност, кризата в ЕС
- Въпреки скандалите и напрежението в процеса на номинация на кандидата за президент от Реформаторския Блок, новината е, че има обща кандидатура. Основната цел на Блока е да запази своята консолидация за изборите, а резултатите от тях ще покажат дали този проект има бъдеще.
- Обединението между Патриотичния фронт и „Атака“ на тези избори буди известна изненада, поради силно изострените отношения през последните години между лидера на НФСБ Валери Симеонов и на „Атака“ Волен Сидеров. Обединението на националистическите формации може да продължи и след президентските избори. Всичко зависи обаче от представянето на тяхната кандидат-президентска двойка – Каракачанов- Нотев.
- За БСП предстоящата кампания е от голямо значение. След тежките изборни загуби през последните години, новото ръководство в лицето на Корнелия Нинова е амбицирано да възстанови електоралните и политически позиции на партията. Румен Радев е непозната в публичното пространство фигура, но по-всичко личи, че БСП ще опита да превърне това в нейно предимство.

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

Фондация Фридрих Еберт
Бюро България
Анализи



СЪДЪРЖАНИЕ

1. Политическата ситуация.....	2
1.1 Вътрешна политика.....	2
1.2 Външна и европейска политика	3
1.3. Бежанска криза	5
2. Състояние и развитие на основните политически партии.....	6
2.1. Тенденции в парламентарно представените партии, подкрепящи правителството.....	6
2.1.1. ГЕРБ.....	6
2.1.2. Реформаторски блок.....	6
2.1.3. Патриотичен фронт.....	7
2.2. Тенденции в парламентарната опозиция	9
2.2.1. БСП-лява България.....	9
2.2.2. ДПС.....	10
2.2.3. БДЦ.....	11
2.2.4. Атака.....	11
2.2.5. АБВ.....	12
2.3. Позиции на партиите по външната и европейската политика.....	12
3. Обществено мнение	13
4. Основни изводи и прогнози.....	14

1. Политическата ситуация

През изминалото тримесечие вътрешно-политическата ситуация се определяше главно от процеса по номинирането на кандидатите за президент от основните политически партии в страната. Изострянето на средата за сигурност в региона на Близкия Изток и Турция, след опита за преврат там, засили опасенията за нова бежанска вълна към България. В резултат на това последваха редица външно-политически инициативи на българското правителство, които оказаха влияние на политическия дебат в страната.

1.1 Вътрешна политика

Процесът по номиниране на кандидати за президентските избори закъсна за тазгодишната кампания. До голяма степен това се дължеше на избраната стратегия за изчакване от партиите – от една страна, но от друга – поради трудности и напрежения в междупартийните отношения – както в ляво, така и в дясно. Съществено значение за това забавяне се дължи и на управляващите от ГЕРБ – водещ електорален лидер към настоящия момент, които заявиха, че ще обявят своята кандидат-президентска двойка едва на 2 октомври.

В края на юли преди лятната парламентарна ваканция Народното събрание прие промените в Закона за съдебната власт, с което окончателно приключи със законодателната част на съдебната реформа. Втората част от реформата в съдебната система идва след приемането на промените в Конституцията през декември 2015 година. С промените депутатите приеха засилване на самоуправлението на съдилищата. Освен това се дава възможност Общото събрание на съответния съд да може да прави предложения за назначава-

не на председател на съответния съд и да изслушва всички кандидати, което е промяната, с която ще бъде засилено самоуправлението на съдилищата. С приетите промени, преди назначаването им експертите към Инспектората на ВСС ще преминават проверка за почтеност и декларират съгласие, че по време на заемане на длъжността си да бъдат подлагани периодично на такива проверки. Проверката за почтеност включва проверка на декларираните факти и обстоятелства, свързани с имущественото състояние и конфликт на интереси.

Конституционният съд обяви за противоконституционни и трите оспорени от президента Росен Плевнелиев въпроса от референдума иницииран от шоумена Слави Трифонов. Става дума за въпросите за намаляване броя на народните представители на 120, за прекия избор на полицейски началници и този за повторното произнасяне за въвеждане на електронно гласуване. Според КС двойното намаляване на броя на депутатите представлява недопустима промяна във формата на държавно управление, което може да стори единствено Велико Народно събрание. В мотивите си КС сочи, че изпълнителната власт ще бъде пряко възпрепятствана да отговаря за конституционните си задължения, ако бъде въведен пряк избор на полицейски началници. По конституция за общественения ред и националната сигурност отговаря именно Министерският съвет, но това включва и задължението да си подбира на кадрите. Конституционният съд не допуска въпроса за електронното гласуване, защото вече е проведен референдум по този въпрос, в който са участвали помалък брой хора от този на участвалите в последните избори.

Доставката на руски природен газ за

бъдещия европейски газов разпределител „Балкан“ в България, както и изграждането на газопровод по дъното на Черно море до Варна ще бъде в центъра на тристранна среща между България, Русия и Европейската комисия тази есен. Това стана ясно по време на инвеститорската кръгла маса за газовия хъб „Балкан“, организирана от държавния газов оператор „Булгартрансгаз“ във Варна. Това обяви премиерът Борисов, който взе участие в кръглата маса. По думите му сега е моментът практически заедно да проведем тристранни срещи с всяка страна: с Русия, с Азербайджан и представители на Европейската комисия. Борисов заяви, че „няма да позволим България да бъде заобикаляна, и правото ни на вето в ЕС ще бъде използвано“. По думите му сега е моментът държавата ни да се възползва от геостратегическото си положение за газов пренос. Премиерът сподели, че България винаги е запазвала своята лоялност като член на ЕС, дори когато е търпяла негативи и е доказала, че е част от Европа и от общия енергиен съюз. Той изрази увереност, че сега ЕС няма да позволи страната ни да бъде изключена от газопреносната система и да се превърне от транспорт в клиент. Вицепремиерът Томислав Дончев уточни, че очаква тристранната среща България – Европейска комисия – Русия да се състои още тази есен. От своя страна Клаус-Дитер Борхард, директор „Вътрешен енергиен пазар“, генерална дирекция „Енергетика“, който бе гост на кръглата маса, заяви, че ЕК очаква в срок до 8 ноември „Булгартрансгаз“ да представи предложение за финансиране на предпроектно проучване за газовия хъб „Балкан“.

1.2 Външна и европейска политика

На 14 и 15 септември България бе до-

макин на 12-ата среща на президентите на страните от т.нар. група „Арайолуш“. В рамките на форума държавните глави на парламентарните републики в Европейския съюз обсъдиха бъдещето на обединена Европа и на Балканите, както и предизвикателствата, пред които те са изправени днес – миграционната криза, борбата с тероризма, Европа след Брекзит. Освен домакина – президента на България Росен Плевнелиев, на форума взеха участие още президентът на Федерална република Германия Йоахим Гаук; на Италианската република Серджо Матарела; на Република Латвия Раймондс Вейонис; на Република Малта Мари-Луис Колейро Прека; на Република Полша Анджей Дуда; на Португалската република Марсело Ребело Де Соуза; на Република Словения Борут Пахор; на Република Унгария Янош Адер и на Република Финландия Саули Нийнисто.

България беше поканена да се присъедини към групата „Арайолуш“ от Полша и Португалия през 2013 г., а на срещата на Групата в Германия през 2015 г. страната единодушно бе определена за домакин на следващата ѝ среща. Неформалният форум за политически диалог на най-високо равнище е създаден през 2003 г. в португалския град Арайолуш от тогавашния президент на страната Жоржи Сампайо. Форматът събира президенти от европейските страни, които не представляват държавите си в Европейския съвет.

На форума като цяло всички президенти бяха единодушни, че най-важното за ЕС е да остане обединен и че най-наболелите въпроси пред него се решават със солидарност, обединение и със силни институции. Гостите споделиха и страховете си за бъдещето на Европа и затова как да бъде преодоляна липсата на доверие между институциите и меж-

ду страните. Акцент бе поставен върху сигурността и необходимостта от общи действия пред заплахите. По отношение на интеграцията на Западните Балкани обща бе позицията, че процесът на интеграция трябва да продължи и това е значим елемент от стратегията на ЕС за мир и стабилност.

Домакинът на срещата - българският президент Росен Плевнелиев заяви, че днес броят на кризите в ЕС е рекорден. По думите му ЕС е единен в решението си, че сигурността на гражданите на ЕС е тотален приоритет. Плевнелиев изтъкна още, че е необходимо засилване на сигурността по границите и е неприемливо да бъде допуснато неконтролируемо преминаване на мигрантите. Според него важна част от решаването на проблемите е подобряване на условията на живот в държавите, които са източник на миграция. Плевнелиев бе категоричен, че не в интеграцията в рамките на ЕС е проблемът, а тя е част от решението.

Президентът на Федерална република Германия Йоахим Гаук заяви, че въпреки различията в някои позиции по време на срещата, всички президенти са изразили ясната си подкрепа за ЕС. По думите му дебатите са били особено емоционални, но съдържателни и полезни. Президентът на Унгария Янош Адер от своя страна подчерта, че процесът на интеграция на балканските страни в ЕС е значим елемент от Съюза, преговорите трябва да започнат и бързо да бъдат ускорени. В краткосрочен план първостепенно значение, според унгарския президент, е укрепване на външните граници на ЕС. Президентът на Словения Борут Пахор постави акцент върху интеграцията на Западните Балкани. По думите му, ще бъде голяма грешка тези страни да бъдат прене-

брегнати, заради кризата в ЕС днес. Той счита, че разширяването на Западните Балкани не е технически, а политически процес.

Президентът на Италия Серджо Матарела посочи, че предизвикателствата, пред които е изправен ЕС, изискват по-засилено сътрудничество - най-вече в три посоки - управление на икономиките, миграцията и заплахата от тероризъм.

Президентът на Полша Анджей Дуда заяви, че няма държава в ЕС, в която стандартът на живот преди присъединяването ѝ в него да е бил по-висок. Той изрази увереност, че ЕС ще устои на предизвикателствата и ще продължи да съществува. По думите му всички „искаме мир и развитие“, ЕС е проект, който е гарантира развитието на Европа и е доказал, че членството в ЕС води до дългосрочни ползи.

На срещата на Европейския съвет в Братислава, проведена на 16 септември, бе съобщено, че България ще получи 108 млн. евро спешна финансова помощ за защита на границите и справяне с бежанския поток. Това заяви председателят на Европейската комисия Жан-Клод Юнкер. По думите му „тази сума ще достигне стойност от 160 млн. евро, каквото бе искането на премиера Бойко Борисов“. Юнкер бе категоричен, че България няма да остане сама и ще разчита и занапред на европейската солидарност по отношение на бежанската криза. В речта си за състоянието на съюза Юнкер заяви, че до края на октомври още 200 европейски гранични служители и 50 транспортни средства трябва да бъдат изпратени в България. Премиерът Борисов изрази задоволство от постигнатите резултати за България на Европейския съвет и потвърди готовността на страната да бъде ефективна външна граница на Съюза.

Опитът за преврат в Турция очаквано бе една от темите, коментирана в публичното пространство. Българската държава осъди опита за преврат, като същевременно бе изказана загриженост относно възможно изостряне на отношенията между ЕС и Анкара във връзка със спазването на споразумението за бежанците. Същевременно София се придържа към внимателен дипломатичен тон в отношенията си с Анкара, поради предизвикателствата свързани с мигрантите.

1.3 Бежанска криза

В края на септември от МВР обявиха, че има повишаване на броя на влезлите в страната мигранти. В периода 11 – 18 август 816 мигранти са задържани от органите на МВР на българска територия. Данните показват, че в сравнение с първата седмица на август, когато са задържани 687 чужденци, се наблюдава увеличение с 19%. Така този период се оказва рекорден по отношение на мигрантския поток към България от началото на 2016 година. От обявените данни на МВР става ясно още, че общо 11 025 мигранти са регистрирани на българска територия от 1 януари до 18 август. Най-голяма е групата на мигрантите от Афганистан. От началото на месец август има значително увеличение и на иракчаните, които са влезли на българска територия. Едва на трето място са сирийците, които търсят убежище в европейски държави и са задържани у нас.

Премиерът Бойко Борисов заяви, че до началото на септември ще бъде напълно завършена оградата по българо-турската граница. Той бе категоричен, че България няма да приема обратно бежанци от Западна Европа, ако споразумението на ЕС с Турция за реадмисия не се приложи. Борисов посочи още,

че ЕС трябва да разбере и положението с бежанците в Турция и да направи отстъпки по отношение на либерализацията на визовия режим с Турция – първоначално за администрацията, държавните служители, представители на бизнеса.

Кризата с мигрантите е проблем не само на Европейския съюз и на неговите държави-членки, макар че в Европа той се усеща най-силно, и универсалното решение не може да бъде взето от Брюксел. Брюксел обаче може да съдейства за сближаване на позициите и за консолидиране на усилията на страните в Европа за намиране на изход. Около тази теза се обединиха министър-председателите на България, Унгария и Сърбия - Бойко Борисов, Виктор Орбан и Александър Вучич на среща в България..

Премиерът Борисов подчерта, че без съвместните усилия на всички държави в ЕС няма да се намери общо и устойчиво решение на проблема. Той акцентира на необходимостта ЕС да действа като едно цяло и призова за търсене на общо европейско решение за справяне с мигрантския поток. Българският министър-председател посочи, че страната ни ще приеме подкрепа за опазване на границата, но подчерта и ролята на споразумението между ЕС и Турция за ограничаване на мигрантския поток към Европа.

Борисов запозна двамата премиери с предприетите от страната ни действия за гарантиране на сигурността и спокойствието по границите. По думите му България носи голяма отговорност като външна граница на ЕС с Турция. Премиерът посочи още, че сме изправени пред „историческо предизвикателство за сигурността на Европа и трябва да търсим единна позиция за една нова

миграционна политика с дългосрочна перспектива, както и адекватни мерки за собствената ни защита". Според него изградените защитни съоръжения служат, „за да имаме въобще някакъв шанс да опазваме европейската граница, за която сме отговорни."

2. Състояние и развитие на основните политически партии

2.1. Тенденции в парламентарно представените партии, подкрепящи правителството

2.1.1. ГЕРБ

Изпълнителната комисия на ГЕРБ взе решение да обяви кандидатите си за президент и вицепрезидент на 2 октомври 2016 г. - само 4 дни преди старта на официалната предизборна кампания и само месец преди изборите.

През изминалото тримесечие от ГЕРБ запазиха мълчание, въпреки че на няколко пъти заявяваха, че имат яснота за техните кандидати. След като сегашният президент Росен Плевнелиев заяви, че няма да се кандидатира за нов мандат, спекулациите за това кой ще бъде кандидатът на ГЕРБ стана една от темите през това тримесечие.

Премиерът Борисов отрече, че ще се кандидатира за държавен глава. По думите му ако стори това ще „хвърли страната в политическа криза", а и президентът няма „толкова големи правомощия". Той заяви, че би са кандидатирал, но след 5 години – дотогава има още много работа за вършене.

На този етап като най-вероятни кандидатури за президент остават – кмета на София Йорданка Фандъкова и кмета на Бургас – Димитър Николов, които са и зам.-председатели на партията.

Председателят на парламентарната група на ГЕРБ, Цветан Цветанов, оправда забавянето с обявяването на канди-

дата със „сложната международна обстановка". По думите му кандидатурата е ясна и структурите са готови и приемат решението, което ще бъде окончателно взето на 2 октомври. Цветанов посочи, че първоначалното намерение е било кандидатурата да бъде обявена в средата на септември, но това забавяне се налага „не от това, че нямаме решение, а от това, че искахме през всички тези месеци правителството, местната власт, парламентът да работят спокойно". Цветанов още веднъж засили предположенията, че кандидатът на ГЕРБ ще бъде жена с думите – „на жена по приляга да бъде кандидат за президент. Смятате ли, че канцлерът Ангела Меркел се справя зле? Отнасям се с уважение и респект към българските дами".

Цветанов посочи, че президентската институция е изключително важна за страната и призова гражданите да бъдат активни, защото високата избирателна активност ще даде „реалната представителност на българските граждани в президентската институция". По думите му „президентът ще бъдат реалният медиатор, който ще трябва да намалява политическото противопоставяне". Цветанов обяви, че основен девиз на предизборната кампания на партията ще бъде: „Работим в интерес на гражданите". Той посочи, че победата на кандидата на ГЕРБ на президентските избори ще даде политическа стабилност, от която страна ще се нуждае, когато ще трябва поеме българското председателство на Европейски съюз. Той припомни, че то бе изтеглено с 6 месеца и ще бъде в началото на януари 2018 година.

2.1.2. Реформаторски блок /РБ/

Процесът по издигането на обща кандидат-президентска двойка от РБ бе наситен с напрежение и конфликти.

Двата лагера в Блока – този около ДСБ и Гражданския съвет и другия, свързан с Движение България на гражданите / ДБГ/ на Меглена Кунева и СДС, бяха в непрекъсната публична конфронтация, като на няколко пъти прекрочиха границата на добрия тон. По този начин се създаде впечатление, че няма да успеят да издигнат обща кандидатура. Това обаче практически щеше да бъде и краят на този политически проект.

След множество разговори и преговори, в които се завъртяха няколко имена – на Гроздан Караджов от Гражданския съвет, на ген. Съби Събев и на Трайчо Трайков – в крайна сметка се стигна до обща номинация. С решение на Изпълнителният съвет на Реформаторския блок за кандидат-президентска двойка бяха номинирани - Трайчо Трайков – за президент и ген. Съби Събев – за вицепрезидент. Така приключи продължилата повече от месец криза в коалицията около излъчването на единна номинация. От 2009 до 2012 година Трайчо Трайков бе министър на икономиката, енергетиката и туризма в първото правителство на Бойко Борисов. Като министър неговата работа бе концентрирана главно върху ресурса „енергетика“. Трайков настояваше за диверсификация на източниците на газ за страната, а едновременно с това преговаряше с Русия за намаляване на цените на синьото гориво. Той допускаше реализирането на проекта АЕЦ „Белене“, но само с частен капитал и без държавни гаранции. Бе отстранен от правителството след неразбирателство с премиера Борисов относно енергийните проекти на страната. След това той стана част от Гражданския съвет на Реформаторския блок от самото му създаване през 2013 година. В момента е общински съветник в София, избран от

листата на РБ.

Кандидатът за вицепрезидент ген. Съби Събев е председател на Съюза на офицерите от резерва „Атлантик“ и е бил представител на България в главната квартира на НАТО.

В своята първа изява като официално номиниран, Трайчо Трайков обеща да даде „шанс на всички, които се чувстват демократи, патриоти и евроатлантици да имат своя кандидат-президент“ в негово лице. Той изрази увереност, че е номинация на хората, които „искат да живеят в демократична, а не в диктаторска и автократична държава“.

Трайчо Трайков счита, че държавният глава трябва да „бъде балансатор, но не задкулисен кукловод, а в работата му водещ трябва да бъде националният интерес.“ Той заяви, че няма да бъде балансатор между партиите, тъй като всяка една от тях трябва да защитава националния интерес, независимо от своите партийни и идейни различия. Кандидатът на РБ обясни също, че ако спечели изборите ще работи за довършване на съдебната реформа, като основен акцент в нея е реформа в прокуратурата.

2.1.3. Патриотичен фронт /ПФ/

Лидерът на ВМРО Красимир Карачанов и народният представител от „Атака“ Явор Нотев бяха номинирани за кандидат-президентска двойка, издигната от Инициативен комитет „Обединени патриоти“. В него освен ПФ, влиза и партията на Волен Сидеров – „Атака“.

Новото обединение планира и следващи общи действия след президентските избори. По думите на кандидата за вицепрезидент Явор Нотев формациите ще „следват по-далечен хоризонт и по-далечни цели“. Нотев обяви, че тяхната кандидат-президентска двойка ще положи усилия за постигане на единение

на всички сили, които се определят като патриоти и които стоят зад интересите на страната.

От своя страна кандидатът за президент - Красимир Каракачанов заяви, че те „влизат в съревнованието с нагласата да покажат, че има алтернатива на досегашния модел, че патриотите в България са единни и че следващият тандем, който ще влезе в президентството трябва да са хора, които защитават преди всичко и над всичко българските национални и държавни интереси“. Лидерът на ВМРО благодари на Валери Симеонов и на Волен Сидеров за това, че са подкрепили инициативата за излъчване на обща кандидатура на всички патриотични партии. Подкрепата си за кандидат-президентската двойка изрази и лидерът на „Атака“ Волен Сидеров. Той отчете номинацията като успех по „пътя към окрупняване на патриотичния вот за бъдещи парламентарни избори“.

В началото на новата парламентарна сесия председателят на парламентарната група на ПФ Валери Симеонов прочете декларация, с която очерта приоритетите на политическата сила в новия политически сезон. Основен акцент бе поставен върху темата с бежанците. Според Валери Симеонов България трябва ясно да покаже, че „няма да позволи да бъде превърната в погранично гето на ЕС и карантинен лагер за настаняване на придошли от целия свят авантюристи“. Той обеща, че ПФ няма да използва сложната обстановка и трудностите, пред които е изправена страната за „евтина партийна пропаганда, нито за безпринципна критика за всяко действие на правителството“. Той посочи, че България трябва бъде третирана еднакво с другите две страни, подложени на силен мигрантски натиск. По думите му България трябва да заяви, че

едностранно замразява изпълнението на Дъблинските споразумения. Освен това, според Симеонов българското правителство трябва да поиска средства за охрана на външната граница на ЕС.

Във вътрешнополитически план Валери Симеонов заяви, че за ПФ остава като приоритет желанието им да отстранят ДПС и ДОСТ от политическия живот на страната. Според него от десетилетия ДПС, а отскоро и ДОСТ, както и Главното мюфтийство „използват религията за отчуждаване на част от българския народ“. Валери Симеонов заяви, че ПФ ще настоява за приемането на Законопроекта за вероизповеданията, който забранява финансирането на вероизповеданията отвън. Той обърна внимание, че предстои приемането на законопроекти за забрана на бурките, както и на този за радикалния ислям. По думите му, от първостепенна задача пред ПФ е и задачата за възстановяване на българската икономика. Валери Симеонов заяви, че проблемите в енергетиката също ще бъдат от първостепенно значение за ПФ.

В средата на септември Народното събрание отхвърли на първо четене законопроектът, внесен от депутата от ПФ Красимир Каракачанов и група народни представители предвиждащ връщането на наборната военна служба. Законопроектът събра подкрепата на едва 28 народни представители. Той предвижда въвеждане на наборна служба за срок от 6 месеца, за лица от мъжки пол, навършили 19-годишна възраст. Като аргумент в подкрепа на предложението, вносителите напомнят, че наборната военна служба е характерна за много европейски държави, членове или нечленове на ЕС и НАТО.

2.2. Тенденции в парламентарната опозиция

2.2.1. БСП - лява България

За новото ръководство и новият лидер на БСП Корнелия Нинова предстоящите президентски и избори са първото сериозно политическо изпитание. От една страна, в БСП продължава вътрешно-партийното напрежение, а от друга, фрагментацията в лявото пространство, поради лични амбиции на отделните лидери, усложняват ситуацията за добро представяне на предстоящия вот.

Първоначално Корнелия Нинова протегна ръка към останалите формации в ляво – АБВ и Движение 21 на Татяна Дончева, като отделните партии седнаха на масата за преговори с цел намиране на решение по издигане на обща кандидатура на левицата. БСП организира вътрешно-партийно допитване за това с кои партии да си сътрудничи на изборите и използва това, за да легитимира започването на разговори с другите леви формации и техните лидери, които допреди няколко години бяха част от БСП.

Лидерът на БСП Корнелия Нинова обяви, че в структурите на партията най-много номинации за кандидат-президент са получили - освен нея, Илияна Йотова, Янаки Стоилов, Румен Гечев, Михаил Миков, Мая Манолова и ген. Румен Радев.

Генерал Румен Радев – командир на Военно Въздушните Сили в армията, бе една малко очаквана номинация. Корнелия Нинова заяви, че лично тя е номинирала генерала. Последва напрежение в партията, тъй като имаше спекулации, че това е кандидатура на Георги Първанов и на АБВ, особено след като от АБВ заявиха, че ще подкрепят кандидатурата на Радев, издигната от БСП. По всичко личеше, че двете

партии ще се явят заедно на изборите, когато изненадващо Корнелия Нинова заяви, че прекратява всякакви разговори с АБВ и че Румен Радев ще бъде предложен от БСП, но издигнат от Инициативен комитет. Нинова обвини АБВ, че са виновни за това развитие, защото са искали паритетно участие на двете партии в коалицията, която е трябвало да издигне Радев. Нинова обясни, че това е неприемливо – тъй като електоралното съотношение между БСП и АБВ е 10:1, което са показали и последните социологически сондажи.

След като бе обявена неговата номинация, ген. Румен Радев подаде рапорт за напускане на армията. Той е роден през 1963 г. в Димитровград. През 1982 г. завършва със златен медал математическа гимназия в Хасково. Завършва Висшето военновъздушно училище в Долна Митрополия през 1987 г., като първенец на випуска. През 1992 г. завършва ескадрилен офицерски курс „Максуел“ в САЩ. Доктор е на военните науки. През 2003 г. завършва с отличен успех Военновъздушен колеж „Максуел“, САЩ в магистърска програма „Стратегически проучвания“.

В крайна сметка кандидат-президентската двойка на БСП бе обявена официално в средата на септември – подгласник на Румен Радев, ще бъде евродепутата Илияна Йотова, номинирана за вицепрезидент. Техните кандидатури бяха издигнати от Инициативен комитет.

На пресконференцията след учредяването на инициативния комитет Радев заяви, че „България е в криза на ценностите и на управлението“. По думите му президентът трябва да работи за сигурността на гражданите във всички сфери, да търси консенсус и експертиза във външната политика и да активизира

гражданското общество, като чува неговото мнение. Според Радев държавният глава трябва да бъде „социален филтър на решения, които работят против българския народ, като им налага вето“. Той посочи още, че е необходима „президентска институция, която не разделя, а обединява“. За себе си Радев каза, че „никога не е работил против интересите на България“ и „никога не е бил заложник на корпоративни интереси.“ Според него не може да има промяна и напредък, ако няма истина – за реалното състояние на България, за причините, които ни доведоха дотук, как трябва и как може да продължим напред.

Румен Радев очерта начина, по който според него трябва да работи бъдещия президент. По думите му президентът трябва да бъде преди всичко гарант за националната сигурност. Той трябва да е наясно с проблемите на страната и как да бъдат решавани. Освен това бъдещия държавен глава трябва да върне достойнството на нацията – в страната и извън нея. Радев подчерта, че „сега управляващите се страхуват от президент, който няма зависимости и когото не могат да контролират. Страхуват се от президент, който изразява интересите на народа и открито и смело ги отстоява“. Радев заяви, че трябва да бъде поставен край на „самодоволството и срастването на една партия с държавата“. Той директно обвини ГЕРБ, че „партията държи законодателната и изпълнителната власт, има влияние и в съдебната власт, нейн е и президентът. Като добавим и медийния комфорт, се получава липса на контрол върху действията на тази партия“.

Според Радев България е на кръстопът и се намира в преломен момент. Бежанската вълна, кризата в ЕС, социалното разслоение в страната са сериозни

предизвикателства, които се нуждаят от действия и работещи решения. По думите му бедността расте, влошава се здравеопазването и образованието, наблюдава се криза на управлението, а в държавата има криза на ценностите“. Според него причините за това са, че дълго време политическия елит няма ясна, дългосрочна визия как да се развива държавата. Според него предстоящите президентски избори са най-близката и реална възможност България да тръгне в по-добра посока. Тези избори ще покажат дали българите имат желание и воля за промяна.

Кандидатът за вицепрезидент Илияна Йотова от своя страна посочи, че началото на новия президентски мандат ще съвпадне с 10-годишнината от приемането ни в ЕС и каза, че 10 години по-късно България отново е в последна в различните класации. По думите ѝ, трябва да се даде възможност на българските граждани за „избор и промяна, със силен президент, достоен и отговорен човек“.

2.2.2. Движение за права и свободи /ДПС/

На откриването на новата парламентарен сесия след лятната ваканция от ДПС заявиха, като тяхна основа политическа цел след президентските избори ще бъде предизвикване на предсрочни парламентарни избори, след които да се формира ново мнозинство и ново правителство. Лидерът на ДПС Мустафа Карадайъ заяви, че ДПС ще разгледа внимателно платформите на кандидатите за президент и „ще подкрепи този, за когото прецени, че е нужен на България и най-много спомага за защита на националния интерес. По думите на Карадайъ ДПС залага на две основни цели и ценности – единство и стабилност и

партията ще подкрепи онзи кандидат, който изповядва подобни ценности. Според него в момента стабилността е по-скоро формална, поради наличието на „антиевропейски и деструктивни елементи в управлението“.

В средата на септември ДПС се регистрира за участие на президентските избори. По думите на председателя му, ако основните политически партии продължат да negliжират президентските избори, то ДПС може да издигне кандидат, който да участва на изборите. Карадайъ посочи, че почетния председател на движението Ахмед Доган отговаря напълно на профила и представите на ДПС за това какъв трябва да бъде бъдещия президент. Карадайъ заяви, че ДПС няма да даде непотърсена подкрепа на кандидати на други партии, но сподели, че движението има самочувствието да бъде онзи решаващ фактор, който да определи победителят на тези избори при евентуален балотаж. Според него ДПС винаги е играло ключова роля в президентските избори досега.

2.2.3. Български демократичен център /БДЦ/

През това тримесечие формациите от парламентарната група на БДЦ продължиха да следват различна линия на политическо поведение. Новата партия Народен съюз прави опит за еманципация и водене на самостоятелна политическа линия. Докато бившата партия „Лидер“, преименувана на БДЦ, става все по-близка с ГЕРБ и подкрепя мнозинството при ключови гласувания.

Лидерът на Народен съюз Румен Йончев заяви, че неговата партия обмисля да подкрепи кандидатурата на Красимир Каракачанов за президент. По думите му формацията ще подкрепи кандидатура в политическия център,

защото в момента такъв президент е необходим на България. Йончев е на мнение, че това трябва да бъде човек, който „да отчита интересите на хората, а не на своите партии.“ За това, те разглеждат кандидатура на Каракачанов, като единствената останала центристска кандидатура, по думите на Йончев – „кандидатура на патриотичния център“.

2.2.4. „Атака“

Волен Сидеров обясни издигането на обща кандидат-президентска двойка с цел постигане на по-високи резултати на изборите. По думите му, ако националистите „продължават поотделно и в конфронтация, няма да стигнат никъде“. Според него сега има условия за добър резултат, за „обединяване на виждането, че са нужни президент и вицепрезидент, които да представляват патриотизма и една друга визия за България с повече суверенитет, с повече самочувствие, с правилното виждане в посока национален интерес“.

Запитан дали ще могат да работят заедно с лидера на НФСБ Валери Симеонов Сидеров посочи, че моментът изисква минимализиране на конфронтацията и укрепване на държавата. За една такава кауза трябва всички да бъдат градивни, а не да си „играем на политиканстване“. По думите му, „много хора ще приемат с разбиране и удовлетворение факта, че личности, формации, които са враждували, сега загърбват това за една обща кауза“. Така, според лидерът на „Атака“, патриотичните формации ще могат да разчитат на много повече гласове, отколкото всяка една от тях би взела поотделно.

По време на откриването на есенната парламентарна сесия лидерът на „Атака“ Волен Сидеров разви спекулативната теза, че „НАТО има намерение

да премести ядреното си оръжие от Турция в Румъния по суша през България". Според Сидеров „не било изключено американските ни партньори да оставят някоя ядрена бойна единица и у нас". По този начин България ще се превърне в мишена на Русия. По думите му опасността от военен конфликт в Европа нараства, тъй като виждаме „струпване на войски на НАТО на източната граница на Русия".

Сидеров посочи, че страната е изправена през опасност, затова всички политици трябва да се държат национално отговорно. Промяна в поведението на „Атака" е и заявената от Сидеров позиция, че на страната е необходима политическа стабилност и неговата партия ще подкрепя правителството, ако то продължи да се държи отговорно и да защитава националните интереси по отношение на бежанците.

2.2.5. АБВ

След провала на преговорите между БСП и АБВ за издигане на обща кандидатура за президент, партията на Георги Първанов реши да номинира бившия вицепремиер и социален министър в правителството на Бойко Борисов - Ивайло Калфин. Кандидатът за вицепрезидент, който ще застане до Калфин, все още не е определен. Официално двамата ще бъдат издигнати от коалиция „Калфин-Президент", в която освен АБВ, влизат още няколко малки формации - движение „Гергьовден", ГОРД, „Партия на Зелените", „Българска партия Либерали", „Федерация Активно Гражданско Общество" и „Обединен блок на труда - български лейбъристи". През 2011 г. като кандидат на БСП Калфин беше победен на изборите от Росен Плевнелиев.

Калфин обяви, че ще се бори за про-

мяна на статуквото, която се изразявала в спиране на „поставянето на хора на „Дондуков" 2. По думите му независимостта на президента „не значи той да е във война с правителството, а се определя от смелостта да се отстояват и различни позиции". Това означава още институцията да работи, като си „сътрудничи с всички останали, но и да бъде коректив". По отношение на критиките, че сменял партиите, Калфин, който два пъти е напуснал БСП, заяви, че всичко е въпрос на гледна точка и че винаги се борел за каузи. Калфин се обяви за повече социална чувствителност на президента и по-голяма активност на институцията по отношение на решаването на бежанския въпрос.

Георги Първанов заяви, че на тези президентски избори АБВ ще се стреми да промени модела „ГЕРБ" в президентската институция. По думите му, този модел е порочен с това, че настоящия президент „излъчваше непрекъснато вредни, провокационни сигнали във външната политика, който беше рисков елемент за сигурността на страната и точно заради това стратегическия удар на АБВ е насочен срещу този модел. Според Първанов, Ивайло Калфин е може би „най-доброто в българската политика, което може да се излъчи, когато става дума за президентската институция", тъй като е „изключително добре подготвен, с богата и успешна практика във всички институции". По думите му ситуацията в Европа, на Балканите изисква много силен дипломат, човек с изключително голям опит.

2.3. Позиции на партиите по външната и европейската политика

В началото на септември от БСП поискаха премиерът Борисов да бъде изслушан в Народното събрание за да

отчет за това какви въпроси са били обсъждани по време на посещенията му в Германия и Турция и какви позиции е защитава по време на тях. Ангел Найденов от БСП заяви, че има две основни предизвикателства пред страната – рискът от неконтролируемо нахлуване на мигранти, както и неспособността на ЕС да формира обща позиция по темата. Найденов упрекна Борисов, че се е ангажирал с позицията на Турция – „или визи, или бежанци“ и че по този начин се е превърнал в „своеобразен куриер на турската страна“.

Преди заседанието на Европейския съвет в Братислава, Патриотичният фронт постави искане пред правителството да постави остро и незабавно пред Европейския Съвет въпроса за нова европейска политика на отблъскване на нелегалните имигранти от българската граница, която е и външна граница на Европейския съюз.

Кандидатът за президент от ПФ Крадимир Каракачанов поиска и незабавна промяна на Дъблинските регламенти. Каракачанов разкритикува президента Росен Плевнелиев, че не е свикал заседание на КСНС по темата с мигрантската криза, каквото искане бе отправено към него. Каракачанов настоя всички центрове за настаняване на мигранти, разположени на територията на населени места в Република България да бъдат закрити и изнесени непосредствено до границата, а икономическите имигранти да бъдат екстрадирани в Турция.

Каракачанов заяви, че от ПФ няма да допуснат България да бъде превърната в имигрантски център, където да бъдат връщани нелегалните имигранти от цяла Европа, „поканени на Стария континент, но вече нежелани от немския канцлер Ангела Меркел“. По думите му политическата сила, която той предста-

вява „остро възразява и категорично се противопоставяме на идеите, лансирани и от канцлера Меркел, страни, които откажат т.нар. „релокация“, или принудително преместване и заселване на нелегални имигранти, да бъдат глобявани с парични суми“.

3. Общественото мнение

Проучване на Галъп, проведено непосредствено след решението на британците да напуснат ЕС, показва, че българското общество продължава да бъде силно проевропейски ориентирано. Данните показват, че ако в страната се проведе референдум за оставането на България в ЕС - 61% от българите ще гласуват „за“ оставане, 20% „против“, а 19% се колебаят.

„Галъп интернешънъл“ са задавали сходен въпрос в края на 2015 г. в рамките на мащабно изследване сред 14 европейски страни. Тогава положителните мнения сред потенциалните участници на подобен референдум в България са били 82%, а отрицателните 18%.

На въпроса: „Европейският съюз скоро ще се разпадне“ - 46% отговарят отрицателно, 27% - положително, докато останалите се затрудняват да дадат отговор. 51% от анкетираните са на мнение, че напускането на Великобритания ще се отрази на живота на българите, докато на обратното мнение са 30% от респондентите.

Проучване на Алфа рисърч в средата на септември показва, че Бойко Борисов остава най-одобряваният партиен лидер с 32,6% одобрение. Действията му през последния месец увеличават обаче поляризацията в отношението към него, която се изразява в ръст както на позитивните, така и на негативните мнения за лидера на ГЕРБ. Изключително интересна е ситуацията в ляво. След

номинацията на ген. Радев и изострянето на отношенията между БСП и АБВ, Георги Първанов бележи нов спад от 2% и така за първи път рейтингът на бившия президент пада до този на председателя на БСП – 18,3% за Георги Първанов, 18,5% за Корнелия Нинова. Новият лидер на БСП излиза от скандалите без поражения. В тази ситуация, като политик с най-висок личен рейтинг в ляво, се очертава Татяна Дончева. Одобрението ѝ се покачва до 21,9%.

Сред националистите с най-висока и нарастваща подкрепа се ползва лидерът на ВМРО и кандидат за президент Красимир Каракачанов, който достига 20% одобрение. Доста по-ниски са рейтингите на другите политици в този спектър – 13,4% за Валери Симеонов и 4,5% за Волен Сидеров.

Излъчването на кандидат-президент на Реформаторския блок след месеци мъчителни преговори, не води до позитиви за нито един от лидерите на блока. Всички те запазват относително ниски равнища на обществено доверие – Меглена Кунева (9,8%), Радан Кънев (7,8%), Николай Ненчев (7,3%), Божидар Лукарски (5,4%).

57% от гражданите с право на глас декларира, че ще участват в президентските избори, а 51% от анкетираните заявяват готовност да гласуват на референдума, който ще се проведе заедно с тях.

4. Основни изводи и прогнози

1. Политическата ситуация в страната ще продължи да се определя от предстоящите президентски избори. Страната навлиза в предизборна кампания. По всичко личи, че основните теми в предстоящата кампания ще бъдат бежанската вълна, предизвикателствата пред страната с оглед междуна-

родната среда за сигурност, кризата в ЕС. Опасността от засилване на бежанския натиск към България остава висока. Сложните взаимоотношения между ЕС и Турция и възможността споразумението за бежанците с Турция да не се реализира, засилва притесненията на София.

2. ГЕРБ забави обявяването на своята кандидат-президентска двойка, като това ще бъде направено непосредствено преди старта на официалната кампания. Като най-вероятни кандидати за президент остават – кмета на София Йорданка Фандъкова и кмета на Бургас Димитър Николов. Сигурно е едно – ГЕРБ ще заложи на разпознаваема в публичното пространство фигура, поради късното си включване в кампанията. Противното би изправило пред риск тяхното участие.

3. Въпреки скандалите и напрежението в процеса на номинация на кандидата за президент от РБ, новината е, че има обща кандидатура. Основната цел на Блока е да запази своята консолидация за изборите, а резултатите от тях ще покажат дали този проект има бъдеще. Трайчо Трайков е познато лице в политиката, но той е по-скоро технократ и трудно ще влезе в ролята на кандидат-президент.

4. Обединението между ПФ и „Атака“ на тези избори буди известна изненада, поради силно изострените отношения през последните години между лидера на НФСБ Валери Симеонов и на „Атака“ Волен Сидеров. Обединението на националистическите формации може да продължи и след президентските избори. Всичко зависи обаче от представянето на тяхната кандидат-президентска двойка – Каракачанов-Нотев.

5. За БСП предстоящата кампания е от голямо значение. След тежките из-

борни загуби през последните години, новото ръководство в лицето на Корнелия Нинова е амбицирано да възстанови електоралните и политически позиции на партията. Румен Радев е непозната в публичното пространство фигура, но по-всичко личи, че БСП ще опита да превърне това в нейно предимство. Като човек, който не е бил политик, Радев може да срещне симпатии сред разочарованите от българската политика граждани през последните години отвъд твърдия електорат на БСП. Негов недостатък е липсата на опит, който може да проличи в хода на кампанията, особено по време на предизборните дебати между отделните кандидати.

6. През изминалото тримесечие ДПС е по-скоро в изчаквателна позиция. От партията ограничиха своите публични изяви. Почти липсваха и публични реакции след опита за преврат в Турция. ДПС обаче готви своите структури за президентските избори с амбицията да има решаваща роля при определяна на крайния победител на евентуален балотаж.

7. За БДЦ все по-малко може да се говори от политическа гледна точка. Формациите там продължават да бъдат разединени – Гергьовден застава за кандидатурата на Ивайло Калфин за президент, Народен съюз подкрепя Каракачанов, а БДЦ вероятно ще подкрепи кандидата на ГЕРБ. Парламентарната група изкуствено се поддържа, за да могат да се използват привилегиите на парламентарна група – участие в комисии, парламентарно време за изказвания на депутатите и др.

8. Намаляващото доверие в „Атака“ е една от причините Волен Сидеров да потърси обединение с ПФ за тези избори. Отделно, скандалите около Сидеров го правят все по-предпазлив в своето

поведение и публично говорене. Дали това обединение ще продължи и след президентските избори, ще зависи най-вече от техните резултати.

9. АБВ реши да издигне Ивайло Калфин за президент след като преговорите с БСП се провалиха. За АБВ тези избори са много важни, защото формацията се бори за политическо оцеляване. Калфин е политик с голям опит и може да привлече центристски вот. Основният му недостатък е, че вече веднъж загуби президентските избори и то като кандидат на БСП.

За редактора:

Професор, доктор на философските науки, Георги Карасимеонов е преподавател в СУ „Св. Климент Охридски“, директор е на Института за политически и правни изследвания. От 1991 до 1998 г. е председател на Българската асоциация за политически науки. Контакт: ipls@dir.bg



Издател

Фондация Фридрих Еберт
Бюро България
ул. Княз Борис I 97
1000 София, България
Отговорен редактор:
Регине Шуберт, директор

Заявки

e-mail: office@fes.bg

Използването с търговска цел на всички издадени от Фондация Фридрих Еберт (ФФЕ) публикации не е позволено без писменото съгласие на ФФЕ.

Всички текстове са достъпни онлайн

www.fes.bg

Мненията, изразени в тази публикация, принадлежат на автора/авторите и не отразяват непременно позицията на Фондация Фридрих Еберт.